

Економика підприємств

УДК 658.012

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АВІАПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ

Прохорова В.В.

В статті проаналізовано особливості протікання інтеграційних процесів в сучасному постіндустріальному суспільстві. Запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності інтеграційного розвитку авіапідприємств у якості практичних рекомендацій, спрямованих на створення інтеграційних структур бізнесу. Розроблено теоретико-методичний інструментарій максимізації ефективності інтеграційного розвитку авіапідприємств.

Ключові слова: *розвиток, інтеграція, інтеграційний розвиток, теоретико-методичний інструментарій, авіапідприємства, економічна система.*

В умовах актуалізації уваги вчених-економістів до проблем ефективного впровадження глобалізаційних та інтеграційних процесів особливо гостро постає питання забезпечення інтеграційного розвитку вітчизняних підприємств, зокрема авіаційної галузі. Це безпосередньо викликано стратегічною значимістю підприємств та тим, що на авіапідприємствах консолідується значна кількість фінансових, матеріальних, трудових та інших ресурсів, які у своїй сукупності мають функціональну спрямованість на досягнення стратегічних цілей підприємства, зокрема на максимізацію рівня конкурентоспроможності підприємств.

Разом з тим, однією з найпоширеніших тенденцій розвитку вітчизняних авіапідприємств є розширення співробітництва з конкурентами та підрядниками, а також результативна взаємодія з окремими суб'єктами економіки. Однак, для забезпечення ефективної інтеграції економічних систем та реалізації їх стратегічних цілей необхідна розробка оптимального продукту інтеграційної структури. Оскільки в сучасних умовах розвитку авіапідприємств особлива увага приділяється розвитку співробітництва з сегментом фінансового та юридичного спрямування, то постає питання згрупування навколо авіапідприємств окремих господарюючих суб'єктів сфери послуг. Означені тенденції зумовлюють необхідність формування теоретико-методичного інструментарію максимізації ефективності інтеграційного розвитку авіапідприємств.

Проблеми забезпечення ефективності інтеграційних процесів знайшли своє відображення в наукових працях таких вчених-економістів, як Забродский В. А., Кизим Н. А. [1], Іванов Д.О. [2], Косолапов Н.О. [3], Пушкар О.І. [4], Радаєв В.В. [5], та ін.

Особливий інтерес викликають наукові розробки В.В. Радаєва [5] відносно інституціоналізації нових об'єднань підприємств, що виникають у разі закріплення інтеграційних процесів. Отже, аспекти впровадження інтеграційних процесів окремим підприємством та вибору стратегії його розвитку розглядалися в працях багатьох відомих вчених-економістів. Однак низка завдань, пов'язаних з формуванням інструментарію розвитку нових інтеграційних структур залишається недостатньо розробленою.

Метою статті є викладення теоретичних засад формування теоретико-методичного інструментарію інтеграційного розвитку авіапідприємств, а також розробка рекомендацій зі створення найбільш ефективної та оптимально функціональної моделі інтеграційних зв'язків, спрямованої на підвищення ефективності господарювання.

Моделюючи розвиток виробничо-економічних систем, О. Пушкар розглядає їх як сукупність підсистем функціонування та розвитку [4]. Під розвитком, що управляється, розуміється виділена система, в якій об'єднані інноваційні процеси, що ведуть до кількісних і якісних змін у всіх функціональних областях економічної системи, а також контури її управління на основі зворотних зв'язків, у яких розв'язуються задачі стратегічного й тактичного управління і запускаються механізми само-

організації оперативного управління розвитком. Це викликає підвищення уваги до інтеграційних процесів на авіапідприємствах, спрямованих на формування безперервно обновлюваних комплексних економічних систем, які стрімко розвиваються.

Інтеграція, що протікає в різних сферах суспільства й на різних рівнях стала об'єктом найбільш активних досліджень в економічній теорії із другої половини 70 - х років XX сторіччя.

Економічна інтеграція характеризується планомірною трансформацією структури окремих суб'єктів, спільним використанням науково-дослідного потенціалу, створенням і удосконаленням співпраці, активізацією ролі внутрішньої політики для поглиблення ефективності господарських зв'язків з іншими суб'єктами.

Узагальнюючи та прогножуючи тенденції організаційного розвитку, Т. Ю. Іванова та В. І. Приходько виокремили такі риси організації майбутнього: інтеграція; автоматизація та розвиток персоналу замість раціоналізації роботи та структури організації; створення мереж; деменеджеризація; деструктуризація; інформатизація; віртуалізація; соціалізація. Таким чином, відбувається перехід до нової наукової моделі управління, основу якої складають інтеграційні процеси в компаніях, їх об'єднання завдяки глобальним інформаційним системам, стратегічні альянси та інші союзи різних типів [7].

В даний час в практиці управління вироблено ряд методів ефективної інтеграції діяльності авіапідприємств, вибір (використання) яких визначається зовнішнім середовищем організації. Для інтеграції авіапідприємств, діючих в стійкому навколишньому середовищі, використовуються методи, пов'язані з розробкою і встановленням відповідних правил і процедур, з ієрархічними структурами управління. В цьому випадку використовуються запрограмовані рішення, які підходять для ситуацій, що повторюються. Для підприємств, діючих в мінливому навколишньому середовищі і тих, що використовують різноманітні, гнучкі технологічні процеси, більш ефективний спосіб інтеграції полягає у встановленні індивідуальних взаємодій, особистих зв'язків, тимчасових робочих груп, різних комітетів і проведенні нарад між відділами [1;3;5].

Отже, якщо розглядати інтеграційний розвиток авіапідприємств, як процес створення об'єднань, тобто груп декількох економічних та юридичних агентів, між якими існують стійкі економічні взаємозв'язки, стратегічний центр прийняття рішень, а в деяких важливих аспектах ця група виступає як єдине ціле, то варто приділити увагу створенню таких структур.

Таким чином, у контексті теми, інтеграцію будь-якої організації чи установи можна розглядати як процес взаємного пристосування, розширення економічного співробітництва, створення об'єднань та груп, в той час як інтеграційний розвиток – взаємне доповнення агентів з метою більш ефективної роботи, зближення об'єктів до створення складної системи. Тоді інтеграційний розвиток економічної системи, зокрема авіапідприємств, можна розглядати як створення ефективної структури корпоративного типу, що дозволяє підвищити конкурентоспроможність та показники діяльності, впроваджувати нові інформаційні технології, здійснити економію адміністративних, управлінських, маркетингових і технологічних ресурсів, збільшити обсяги продажу послуг та розширити діяльність і клієнтську базу.

Одним із напрямів інтеграційного розвитку авіапідприємств є створення інтегрованої бізнес-структури, об'єднаної спільною метою у напрямку реалізації політики розвитку авіаційної галузі.

Інтегровані структури бізнесу відіграють все помітнішу роль в діяльності вітчизняних підприємств та всієї економічної системи. Вони утворюються за рахунок об'єднання навколо авіапідприємства окремих юридичних та економічних суб'єктів з виділенням цілеспрямованої направленості на всебічний стратегічний розвиток авіаційної галузі за участю банків, страхових компаній, юридичних фірм та інших суб'єктів господарювання з метою координації і узгодження дій, підвищення ефективності політики авіапідприємств, для захисту своїх професійних інтересів і т.п.

У світовій практиці під час інтеграції авіапідприємств проводиться всебічна процедура вибору партнера. При цьому повинні бути детально проаналізовані наявність розвинутої корпоративної культури підприємств, що прийняті до об'єднання, наявність і рівень підготовки кадрів, здатних ефективно працювати в умовах ведення єдиного бізнесу, які постійно та динамічно змінюються.

Головною метою зазначеного інтеграційного розвитку є отримання додаткової вартості бізне-

су, що стає можливим завдяки ефективному використанню потенціалів і можливостей як авіапідприємств, так і економічних та юридичних фірм, до яких також можуть приєднуватися інші посередники та консультанти. Такий результат стає можливим як наслідок отримання ефекту синергії.

Таким чином, інтеграційний розвиток авіапідприємств можна розглядати як створення ефективної структури корпоративного типу, що дозволяє підвищити конкурентоспроможність та показники діяльності, впроваджувати нові інформаційні технології, здійснити економії адміністративних, управлінських, маркетингових і технологічних ресурсів, збільшити обсяги продажу послуг та розширити діяльність і клієнтську базу.

Процес формування авіахолдингу, на нашу думку, складається з декількох етапів.

На першому етапі – організаційному – проводиться обґрунтування створення стратегічної цілі створенні інтегрованої структури бізнесу, визначається число учасників, що бажають добровільно стати учасниками об'єднання, їх місцезнаходження, вид діяльності, визначається спеціалізація.

На другому етапі – економічному – оцінюється поточний стан авіапідприємств, їх потенціал, об'єми запасів, готової продукції і можливі ринки їх збуту. Складається план фінансування діяльності, порядок і терміни погашення заборгованості, визначення центрів фінансової відповідальності на принципах внутрішнього господарського розрахунку і планування бюджетів структурних підрозділів.

Третій етап – структурний – передбачає вибір оптимального варіанту організаційної структури, з виділенням самостійних виробничих і обслуговуючих бізнес-одиниць, визначаються їх функції, формування центрального апарату компанії, чисельність працівників, принципи взаємин між підрозділами і зовнішніми суб'єктами ринку. При цьому центральний апарат виконує функції, пов'язані із стратегічним плануванням і захистом інтересів власників авіапідприємства, а знову освічені бізнес-одиниці займаються поточною діяльністю.

Четвертий етап – правовий – відбувається підготовка необхідної нормативно-правової документації та проводиться офіційна реєстрація в органах державної влади.

Систематизація зазначених етапів створення інтеграційних структур бізнесу зумовлює необхідність розробки теоретико-методичного інструментарію максимізації ефективності інтеграційного розвитку авіапідприємств, який наведено на рисунку 1.

Базуючись на даних, наведених на рисунку 1, можна стверджувати, що теоретико-методичний інструментарій представляє собою систематизований комплекс інструментів, спрямований на досягнення ключової мети, шляхом обґрунтованого визначення підприємств-агентів, що мають намір об'єднуватися, урахування можливих напрямів інтеграції, теоретичних основ її здійснення та принципів формування інтегрованих бізнес-структур, спрямованих на забезпечення ефективності їх діяльності.

У ході дослідження визначено сутність поняття «інтеграційний розвиток», що дозволило виявити особливості управління інтеграційним розвитком економічної системи і конкретизувати сутність управління інтеграційним розвитком авіапідприємств. Поняття «інтеграційний розвиток» характеризується як злагоджений розвиток, взаємне доповнення агентів в інтересах більш ефективного використання ресурсів та повнішого задоволення власних потреб.

Умовою успіху інтеграційного розвитку є управління змінами та якісними трансформаціями, які повинні бути науково обґрунтованими і базуватися на теоретичних положеннях, які враховують загальні теоретичні основи управління організаціями, а також концепції менеджменту змін. Інтеграційний розвиток передбачає зближення об'єктів доти, доки не буде створена нова складна система.

Отже, основою концепції інтеграційного розвитку авіапідприємств є розробка та впровадження теоретико-методичного інструментарію та практичного механізму реалізації комплексу дій з цілеспрямованого об'єднання навколо авіапідприємств окремих суб'єктів господарювання, що передбачає наявність з одного боку диференційованих періодів, а з іншого – інтеграційних процесів переходу у нову якість. Саме в момент зміни етапів реалізації інтеграційного розвитку один одним й буде відбуватися процес ре конфігурації інтегрованих структур бізнесу.

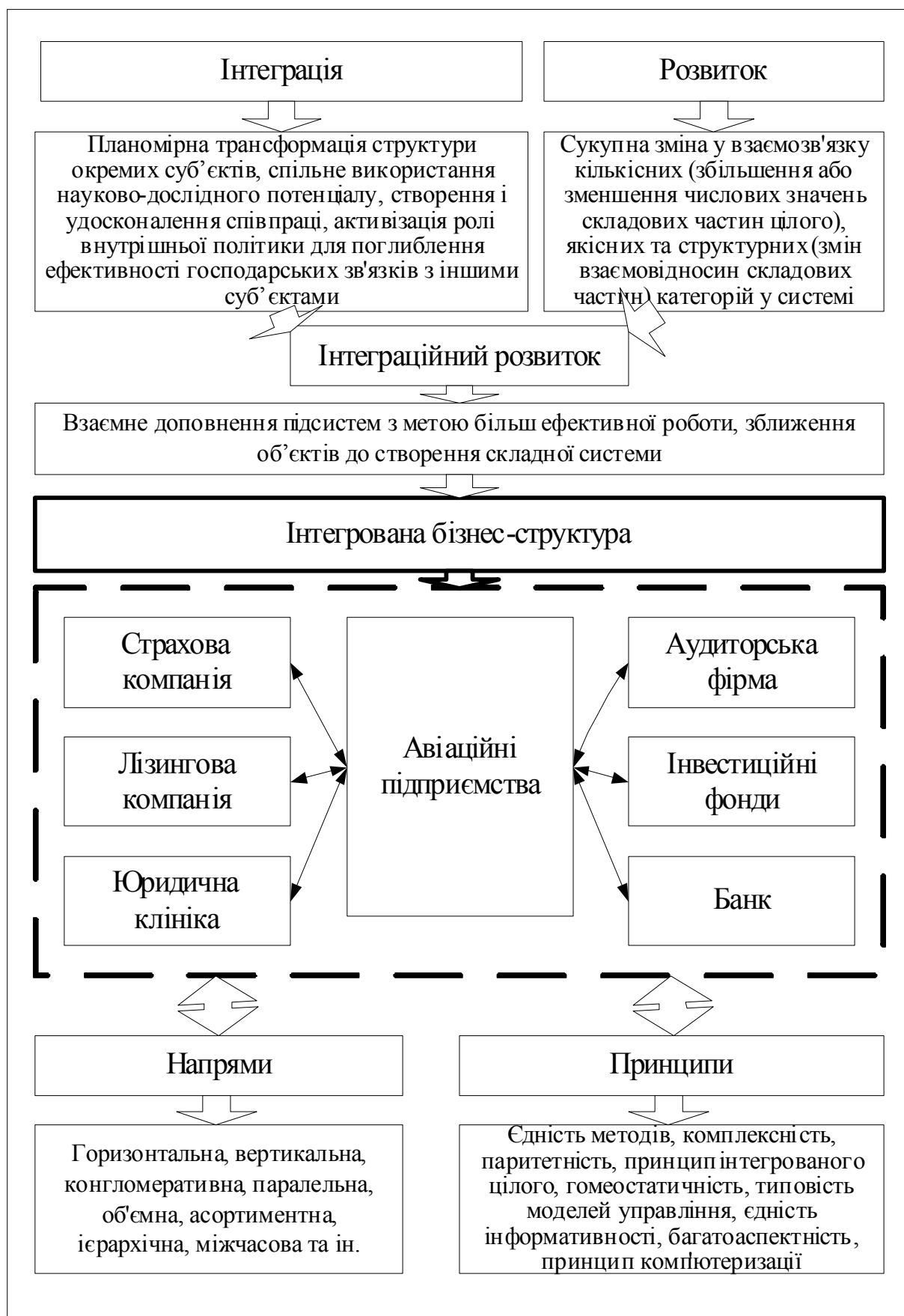

Рис.1 Теоретико-методичні основи інтеграційного розвитку авіапідприємств

Слід зазначити, що це нерівномірний та асиметричний процес, який вимагає розробки науково обґрунтованих підходів до управління інтеграційним розвитком авіапідприємств, спрямованих на постійне упорядкування й покращення об'єктів інтеграції, ущільнення зв'язків між ними.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження встановлено, що під час прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності здійснення інтеграційних процесів на вітчизняних авіапідприємствах найбільшої уваги потребує розробка концептуальних положень забезпечення інтеграційного розвитку.

Доведено, що наведені концептуальні положення управління інтеграційним розвитком підприємства, спрямовані на розробку теоретико-методичного інструментарію максимізації ефективності інтеграційного розвитку авіапідприємств, а також обґрунтування рекомендацій зі створення й використання інтегрованих структур бізнесу здатні сприяти підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств за умов підвищення їх ринкової вартості. Разом з тим, потребує подальших досліджень розробка механізму взаємодії учасників інтегрованої структури бізнесу, що дозволить підвищити ефективність системи ситуативного управління процесами інтеграційного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Забродский В. А. Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем / В. А. Забродский, Н. А. Кизим. – Х.: Бизнес-Информ, 2000. – 72 с.
2. Иванов Д.А. Динамический синтез и реконfigurирование цепей поставок производственно-логистических цепей в условиях неопределенности. / Д.А. Иванов // Логистика и управление цепями поставок. – 2004. – № 4-5. – С. 28-37.
3. Косолапов Н. Международные отношения и мировое развитие / Н. Косолапов. // Международная экономика и международные отношения. – 2000. – № 2. – С. 104–112.
4. Пушкарь А.И. Стратегические группы предприятий: концепция, методология, управление: Науч. изд./ А.И. Пушкарь, Ю.Е. Жуков, А.А. Пилипенко. – Х.: Изд-во «Кроссрод», 2006. – 440 с.
5. Радаев В.В. Экономическая социология. / В.В. Радаев. – М.: ГУ-ВШЭ, 2005. – 438 с.
6. Gruninger M., Atefi K., Fox M. Ontologies to support process integration in enterprise engineering // Computational & Mathematical Organization Theory.– 2000.– № 6.– P. 381 – 394.
7. Иванова Т. Ю. К вопросу о виртуализации бизнес-систем / Т. Ю.Иванова, В. И.Приходько. // Менеджмент в России и за рубежом. – 2004. – № 2. – С. 27 – 34.

УДК 339.138:330.34.011

ВЛИЯНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ НА РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цюпа Н.В.

Рассмотрены существующие подходы к толкованию термина «развитие предприятия», «маркетинговая компетенция». Установлена взаимосвязь между маркетинговой компетенцией и развитием предприятия. На основе проведенных исследований модифицирована формула оценки уровня использования маркетинговой компетенции предприятия.

Ключевые слова: развитие предприятия, маркетинговая компетенция, оценка уровня использования маркетинговой компетенции предприятия.

В современной экономической науке большое влияние уделяется вопросам развития предприятия, что является закономерной тенденцией. Ведь развитие должно обеспечивать не только рост, но и сохранение системой способности к непрерывному совершенствованию, постоянному переходу к новым качественным состояниям при любых изменениях внешней и внутренней среды. Достижение качественного или количественного прироста полезного результата по сравнению с прежним уровнем, что непосредственно связано с возрастанием меры эффективности деятельности предприятия на